

ERDÉLYI GAZDA

ÁLTALÁNOS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
Megjelenik minden szombaton.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . 4 ft. | Félévre . . . 2 ft.

Az „Erdélyi Gazda“ előfizetőinek a „Méhészeti Közlöny“ is megküldetik ingyen.
Az erdélyi gazdasági egyesület tagjai a „Méhészeti Közlöny“-nyel együtt ingyen kapják.
Az erdélyrészi méhészegylet tagjai egész évre 3 ft, félévre 1 ft 50 krral fizethetnek elő.
Külön a „Méhészeti Közlöny“-re előfizetni nem lehet.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

KOLOZSVÁRT, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZÁM.

Ide intézendők ugy a lap szellemi részét illető közlemények és hirdetések, valamint az előfizetések és hirdetési pénzek is.

Hirdetések és melléletek a legolcsóbb árak mellett vétetnek fel.

Kéziratok nem adatnak vissza.

TARTALOM.

Előfizetési felhívás.

A cukorrépa termelése és haszna. Csete Györgytől. Partvédelem. I. Hadviger Alberttől.

A tölgyfák, mint tápanyag

Az őszi vetéssel elkésett gazdákhöz. Sz. P.-től.

Kormányintézkedés.

Utasítás az erdélyi pincze-egylet erdélyrészi bortermelők szövetkezete működésének ellenőrzésére a m. kir. földművelésügyi ministerium által kirendelt kincstári megbízott s a szövetkezet pinczemestere számára.

Szakirodalom.

„Die Schweine Ungarns und ihre Züchtung, Mästung und Verwertung.“ Von Carl Monostori. (Dr. Szentkirályi Ákostól.)

„Köztelek“

Kérdés és felelet. (Trágyagypsz.)

Vegyes közlemények.

Magyarország 1891. évi termése. Borkereskedelmünk hanyatlása. A black-rot. Bejelentett állatok. A cserebogarak és pajorjaik ellensége. Kelet-Indiában nincsen gabona. Mi a különbség a bivaltej és a tehéntej között? A vesezsír mint borju-táplálék. Az „Erdélyrészi magyar jelzálog-hitelbank részvényrészlet“. Czegváltozás.

Fiacsi értesítő.

Nyiltér.

Előfizetési felhívás

Kérjük lapunk azon t. előfizetőit, a kik második félévi illetekeikkel még hátrálékban vannak, hogy azokat mielőbb beküldeni sziveskedjenek, mert lapunk kiadása nagy terhekkel jár, a mit még nehezít az is, ha az előfizetések késedelmesen érkeznek be.

Ujabb előfizetőinknek az egész évfolyammal szolgálhatunk.

Az előfizetési díj lapunk homlokán olvasható.

Mutatvány példányokat készséggel és ingyen küldünk.

Kiváló tisztelettel

az „ERDÉLYI GAZDA“ kiadóhivatala.

A cukorrépa termelése és haszna.

A cukorrépa termelése bércezes hazánkban még egy új gazdasági termelési ág, melynek méltánylása és kellő felkarolása, egyoldalú gazdasági helyzetünkön, hasznos és üdvös leendő teend, mert a cukorrépa kettős hasznat ad: közvetlen hasznat értékesítése által és mellékhasznat hulladékainak takarmányértéke által.

Mint minden kezdő új dologtól, ugy ettől is még egy kissé tartozkodólag, kisebb mérvben fog hozzá gazdáközönségünk, míg a művelése körüli eljárásokkal meg nem ismerkedik s jövedelmezőségéről meg nem győződött. A valódi cél pedig csak ugy lesz elérve, ha minél többen tömörülve, minél nagyobb mennyiséget tudunk előállítani.

A cukorrépa termelésére sehol sincs alkalmasabb talaj, mint a Maros mentén, mely minden igénynek teljesen megfelel.

A víz által évente el-elárasztott része trágya nélkül is dúsan terem.

Az altalaja nagyobb részt televény, vagy televényes homok, melybe a gyenge répa sima és hosszú gyökerével kellő mélységre könnyen lehatolhat.

Ha erős akarattal — e fontos ügyet magunkévá téve — tömörülten dolgozunk, hogy minél nagyobb mennyiséget tudjunk előállítani, elérhetjük érdekeinknek megfelelőleg ama czélt is, hogy a vállalkozók Maros-Vásárhelyt is állithatnak fel egy fiók cukorrépa-gyárat.

Vajmi nagy előny lenne, a közvetlen haszon mellett, a répa hulladékainak felhasználásával, minők a répafejek és a szeletek, állattenyésztésünket is jövedelmezőbbé tenni.

Kinek a cukorrépatermelésre alkalmas talajja van: önmaga ellen vétezik, ha ezt minél nagyobb mennyiségben nem termeli, különösen mi, kik e czéla a legalkalmasabb talajjal rendelkezünk és oly szerencsés vasuti hálózattal birunk, hogy a felrakódó helyeket mindeütt közel érjük.

Nemcsak önmagunknak, hanem nemzetgazdaságilag tekintve, egész hazánknak ártunk, midőn filléreinket cukorért a külföldnek dobjuk oda, holott, ha a cukoripar nálunk virágzóvá válhat, ellenkezőleg ép a külföld pénzét vonja be.

A mi gazdasági viszonyaink között, a lóhermag termelésén kívül, semmi sem hajt, a gazdának oly jövedelmet, mint ez. Jó közepes sikerrel is, ha katasztrális holdanként a 100 ft tiszta jövedelmet átlagban megkapjuk, nemde, majdnem megkaptuk termőföldünk örök árát? Hát még a lemetezett répafejek és levelek takarmányértéke?

Bármit termeljünk: forgó tökére van szükségünk. A szántáson kívül, vetőmagra pénz kell, míg a répa vetőmagot ingyen kapjuk és a megmunkáltatásra előleget nyujt a gyár, mely szintén nagy előny.

A cukorrépa termelése kellő figyelem mellett — mondhatni — semmi risikóval nem jár, csak a talaját kell jól megválasztani, előkészíteni s a magot kellő nyirokba vetni, hogy meg ne csaljon.

Nem árt neki a rozsa, májusi fagy stb; a jég is csak piciny korában zuzhatja össze. Tehát, mindazon elemi csapásokkal szemben,

melyek kalászos stb. termeléseinkkel érhetnek — biztosítva vagyunk.

De megvan még egy másik rendkívüli nagy előnye is, t. i. nem szenved az ingadozó árak nyomása alatt, mert meghatározott cukortartalma szerint, mindig ugyanaz és a szerződésileg jelölt időben, a termelő az árát mindig pontosan megkapja s ama kellemes helyzetbe jut, hogy nyomasztó terhei mellett, nem lesz kénytelenítve ősszel másféle terményeit, marhát, potom áron elpocsékolni s később gazdasága mellett sirni. Szóval segít helyes arányt hozni gazdaságunkba, a hol ennek termelésére meg vannak a kedvező viszonyok s a hol ezeket a gazdáközönség fel tudja használni.

Nem csak a termelő nyer, hanem a szegény munkás nép is. A nagyobb pénzforgalom mellett, könnyebben szerzi meg mindennapi kenyerét, ruházatát s jobb élelmezése mellett, fokozódott erővel, jobb kedvvel is dolgozik.

Ezen vivmányok pedig kézzel foghatólag s szemmel láthatólag biztosak.

Csete György.

Partvédelem.

I.

Ki ne tapasztalhatta volna azok közül, kik Erdélyben folyó vizek, vagy nagyobb szabálytalan folyam-patakok mentén fekvő birtokokon gazdálkodnak, hogy áradások alkalmával mennyi kárt okoznak ezen vizek partjaik rongálása által s az ez elleni védekezés gyakran mily tetemes költségbe kerül, kivált erdővel nem igen bővelkedő vidéken s ott, hol nemcsak területet, de elég gyakran nagy költséggel állított s fenntartott vízi építményeket, malmokat, hidakat, gátakat stb. kell megvédeni.

Az eljárások, melyek a partok védelmére alkalmaztatnak — különbözők, de legáltalánosabban vannak használatban az u. n. „csapógátak“ vagy sarkantyuk“, melyek a megtámadott partrészből kiinduló s a víz folyása irányában alapjával lefelé irányuló háromszög alakúak szoktak legtöbbszörre lenni s czéljuk, hogy a megtámadott részre tóduló víz sodrát, erejét elvesseék s így a rongálást megakadályozzák.

Készítésük egyszerű: egymásra rendben a fent irt alaknak megfelelőleg halmozott rőzse, vessző-kötegek u. n. „faschinák“ alkalmaztatnak rétegenként kövel lenyomatva s megfelelőleg czövekkel megerősítve s vesszővel lefonva, vagy pedig keretjük egymás mellé sűrűn levert czövekkel gerendák vagy erős deszkákból elkészítettvén, a köz kövekkel töltetik ki — a helyi viszonyok szerint — a mint sok helyen láthatni.

A czélnak azonban nem mindenütt és teljesen nem mindig felelnek meg, mert minél sebesebb és minél nagyobb tömegű a rájuk tóduló víz, ha ezzel megfelelő arányban készültek, annál távolabbra képesek azt elvetni, de ritkán távolabbra, mint hosszúságuk 3 vagy 4-szeresse, azért hosszabb vonalon megtámasztott partoknál több ily csapógát által elvetett víz- vagy a tulsó partban, vagy a tulsó part felőli meder fenékben megütődve, rendszeresen visszavág s a csapógáton aluli részen kezdi meg újra rombolását, örvényeket alkotva.

A partvédelemnél nézetem szerint kettős czélunk van, t. i. először a megtámasztott part megvédése, másodsor ezen védelmi munkálatoknál — a mennyiben kissébb vizeinknél egyáltalában lehetséges, befolyásolni a meder kedvező alakulását is.

A legjobb meder mindenesetre az, mely egyenes irányu vagy legfeljebb szelid kanyarodásokkal mindkét parttól egyenlő távolságban a közepén legmélyebb.

Ezen elvből és gyakorlati tapasztalásomból kiindulva tehát azt tartom, hogy a „csapógátak“ v. „sarkantyuk“ alkalmazása csakis ott lehet helyén, hol a víznek elvetése csakis egy bizonyos pontról — kisebb helyről — szükséges, vagy azért, mert ez által a víz folyása egészen helyes irányba terelhető, vagy pedig azért, hogy egyes vízi építményeket, ott a hol kell, megvédhessünk, p. o. hidfőknél, gátfőknél, hirtelen kanyarulatoknál, a hol félőnek látszik, hogyha a víz a partba bekap, medrét megváltoztatja.

Nagyobb, hosszabb vonalon szükségesnek mutatkozó partvédelemnél azonban határozottan inkább helyén van s nem is sokkal több költséggel — habár a részletekben intenzívebb s nagyobb figyelmet igénylő munkával — a „partborítás.“

Ez ugy készül, hogy a megtámasztott partvonalon a víz erejéhez s mélységéhez képest sűrűbben, vagy ritkábban, 10—15 vagy 20 méter távolságban a partból u. n. „pinczegátakat“ indítunk ki, t. i. 3—4 méter szélességben s ezen szélesség $\frac{1}{2}$ -ével hosszabban az ép partba befelé négyzög alakú gödröket ásunk oly mélységben, hogy a gödör fenéke a víz színével egy síkban legyen. Ezen gödör fenékre, közvetlenül a vízzel szemben levő oldal mellett egy sor szép, egyenes, megtakarított és meghegyezett 3—4 cm. átmérőjű vastag vesszőt verünk fel vasrud beverése által készített lyukakba jó mélyen, egymás mellé s egymástól 3—5 cm. távolságra, úgy, hogy kissé előre, azaz a víz felé álljanak.

Ez meglévé, a felvert vesszősor elejébe apróbb ág, rözse s egyáltalában fonásra alkalmatlan vessző rakatik, — azaz a gödör fenéke feltöltetik 40—50 cm. magasságra s ezen töltésre a felvert vesszősor lehajtatván, a gödör két átellenes oldalán a fenékbe, szintén jól bevert s összefacsart 6—8 szál vesszővel (u. n. lécz) lefoglaltatik aként, hogy 30—40 cmnyire egy-egy, — a felvert vesszőnél erősebb és vastagabb vessző vezetetik be a töltésen keresztül a gödör fenékre; úgy, hogy a 6—8 szál vesszőből s a lehajtott sor vesszön keresztben álló u. n. „lécz“-et lefoglalja, vagyis azt felemelkedésében megakadályozza. Ezeket „akadók“-nak nevezik. Az „akadók“ közötti közök aztán az első sor vessző leverésénél hasonló módon felvert sor vesszőivel kitöltetvén, alájok újból töltés tételük s arra újból lehajtatván, hasonlólag léczcel és akadókkal lefoglaltatik. Ilyformán egy, a partba ásott gödörből a víz felé kiinduló jó erős fonással lefoglalt töltés áll elő, mely a víz medrébe befelé mindaddig folytatandó, a mennyire a part kiegészítése kívánatos s a mennyire lehet, a nélkül, hogy a vizet a tulsó part felé nagyon szorítaná.

Természetesen a munkával a vízbe érve, annyi töltés teendő, hogy a víz fenékéig érjen.

Hudviger Albert.

A tölgymakk, mint tápanyag.

A tölgyfanemek már a legrégebb idők óta bizonyos tekintélyre tettek szert a különféle népekül. Ennek a tekintélynek oka talán nagyrészt kifejlett törzsek hatalmas méreteiben, az ilyen egyedekből álló erdők rengetegének megkapó külsejében gyökerezik, ámde bizonyára közreműködött az is, hogy a tölgy fája kitünő építkezési anyag, lombja takarmánynak is jó s hogy kérgét és gubacsát már szintén igen régóta használják a timárok. Végre felemlítjük makkját, mely sokszor és sok helyen nyújtott s nyújt még ma is tápanyagot és pedig az állatokon kívül az emberek számára is. Nemcsak Norvégiában sütnek belőle kenyeret, hanem Kisázsziában, Perzsiában, Marokkóban, Spanyolországban és Portugálban is. A déli vidéken természetesen a makk sokkal édesebb s jobb ízű, de azért a gabonanemük meghonosítása előtt az északibb vidéken használták élelmiszerrül s utóbb — éhség idején — vissza-visszatértek hozzá. Különben sok függ a tölgymakkból való tápszer készítési módjától s annak megszokásától is. Tuniszban a nép „liszttermő fá“-nak mondja a tölgyet s a spanyol alsóbb néposztálynak mai nap is állandóan élelmiszere a makk.

Ujabb időben Angliában kísérlették meg, hogy milyen kenyér süil a tölgymakk lisztjéből s azt találták, hogy az bizony jobb volt a skót zabkenyérnél. A makk kellemetlen ízét egészen elvesztette azzal, hogy megörlés előtt héjjából kifejtették, továbbá, hogy csak azután örölték lisztté, mikor már csirba ment, tehát némi czukortartalom képződött benne.

A pörkölt makkot pótkává gyanánt használják. Nyersen élvezve pedig tanin-tartalmánál fogva bizonyos bajokban még gyógyító erőt is tulajdonítanak neki.

A makk továbbá igen kedves és tápanyagot nyújt a vadak és háziállatok számára. E tekintetben csak a sertéshizlalásra utalunk. A westphaliai híres sonka makkon hizott sertésből való s azért tartják olyan jónak a spanyolországi sertéshust, mert ott a makkoltatást szelében gyakorolják. Ismeretes, hogy a makkoltatást már a rómaiak is előszeretettel gyakorolták. Angliában az 5—6-ik század alatt a makkoltatás gazdasági fontosságának tudatában a tölgyeket szigoru törvényekkel védelmezték a megsértés és a kivágás ellen. Abban az időben pedig, mikor még hatalmas tölgyesek álltak fenn a szigetországban, a szerzetek számára különös kedvezményű alapítványilag köttetett ki a makkoltatás előjoga. A norman királyok ismét szűkebb korlátok közé szorították a makkoltatás gyakorlását.

Ugyancsak Angolországban történt, hogy János királynak a Magna Carthában a makkoltatás ügyét is rendeznie kellett, miután a főurak sérelmeinek egyik fontosabbikát épen a makkoltatás nagymérvű korlátozása képezte.

Az őszi vetéssel elkésett gazdákhöz.

Az őszi vetés az idén általában véve megkésett a száraz idő miatt. Néhol ugyan annak daczára — igen helyesen — már befejezték, de másutt, kivált a hol zöld ugarba vetnek, ez lehetetlen volt, mert a keverő szántás tulnedves időben történvén, az így hasított barázda szeletek, a rákövetkezett szárazságban ugy megszáradtak, hogy az ilyen talajt, a míg még egyszer jól meg nem ázik, vetésre kellően elkészíteni nem lehetett és nem lehet s így a vetés akarva, nem akarva, késik.

Epen ezért figyelmeztetni kívánjuk azon gazdatársainkat, a kik vetéseikkel még hátra vannak, hogy a rendszeren vetni szokott mennyiségnél $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ -adrésznyivel több magot vessenek, mert különben nem lesz kellő sűrűségű vetésük és termésük is kevesebb leend.

Továbbá buza vetőmagjukat okvetetlenül páczolják az üszög ellen, mert régi tapasztalat,

hogy a késői gyöngye vetésekben hatalmasodik el különben az üszög legjobban.

A vetőmag bepáczolására az üszög ellen nem a régi eljárás a legjobb, hanem a Kühn-féle új eljárás, melynek következtében a rézgálicz által előidézett nehézkes csirázásnak teljesen elejét lehet venni. Ezen új eljárás a következő: A vetőmagot legalább 12 óráig $\frac{1}{2}$ %-os rézgálicz-oldatban kell oly módon megáztatnunk, hogy a folyadék a mag fölött usszék. Ezután eresszük le az oldatot és öntsünk rá (még pedig minden mm. vetőmagra 110 liter vizet és 6 kg. jól kiégetett meszet számítva) mésztejet, melyben 5 perczig kell a vetőmagnak — időközönként felkeverve — állani. A mésztej leeresztése után vizet önteni a magra nem szabad, mert akkor a mésznek hatása megszűnik, hanem ellenkezőleg, a napon való kiszáritás után, lehetőleg hamar — 16 óráig $\frac{1}{2}$ %-os rézgáliczoldatban áztatott zsákokban — a szántóföldre kivieedő és elvetendő.

Ily eljárás mellett késői vetésének sem fogja a gazda kárát vallani. *Sz. P.*

Kormányintézkedés.

Utasítás

az erdélyi pincze-egylet erdélyrészi bortermelők szövetkezete működésének ellenőrzésére a m. kir. földmívelésügyi ministerium által kirendelt kincstári megbizott s a szövetkezet pinczemestere számára.

A földmívelésügyi magy. kir. minister 41,159/VI 9—891. számú leiratával „Utasítás“-t küldött a már ujonnan megalakult erdélyi pincze-egylet erdélyrészi bortermelők szövetkezetének. Ez utasítással küldött leiratban értesíti a minister a szövetkezetet, hogy az általa gyakorolható jog szerint, a ministerium részéről képviselővé az igazgatóságba Mórággy Istvánt, a n.-enyedi m. kir. vinczellér-iskola igazgatóját nevezte ki. Ez utasítás tervezésénél figyelemmel volt a minister a szövetkezet alapszabályainak rendelkezéseire s felvette abba mindazt, mire a szövetkezet fejlesztése s működésének helyes alapon s reális és becsületes üzleti irányban való kifejtése érdekében szükség van. Az utasítás következő:

A)

1. A földm. ügyi ministerium megbizottja az erdélyi pincze-egylet erdélyrészi bortermelők szövetkezetének mindennemű ügyeiben tevékeny részt venni, a szövetkezet működését, ügymenetét és szakszerű s üzleti kezelését nemcsak a földmívelésügyi ministerium által adott törzsbetéti tőke-érték, hanem általában a szövetkezet fennállása és fejlesztése szempontjából és érdekében is hatékonyan ellenőrizni, a szövetkezet érdekeit előmozdítani s az esetleg keletkező akadályokra, sérelmekre, vagy hátrányokra a szövetkezet műszerveit figyelmeztetni s azok elhárításánál, illetőleg orvoslásánál közreműködni s ha ezen az uton zélt érnie nem sikerülne, a földmívelésügyi ministeriumhoz felterjesztést tenni tartozik.

E végett a földmívelésügyi ministerium megbizottjának nemcsak joga, hanem kötelessége is, hogy az erdélyi pincze-egylet erdélyrészi bortermelők szövetkezete közgyűlésein és igazgatósági ülésein megjelenjen, a leveleket, iratokat, számlákat, számadásokat, könyveket és jegyzőkeket, ugyszintén a pinczéket, raktárakat, elárúsító helyeket stb. azokban a kezeléseket s a készleteket annyiszor, a hányszor szükségesnek véli, vagy erre oka van, megtekintse és megvizsgálja, az igazgatósági elnöktől, vezérigazgatótól, vagy a szövetkezet bármelyik közegétől vagy alkalmazottjától felvilágosítások adását s a gyűlések és ülések jegyzőkönyveinek másolatainak saját használatára — egyszer s mindenkorra — állandó kiszolgáltatását kívánja.

2. A földmívelésügyi ministerium megbizottja köteles a pinczemester működését is ellenőrizni. E czélból köteles a pinczemester

által neki közvetlenül megküldött „Rendelő iverk“-et megőrizni, azok alapján ama magán pinczéket, a melyekben a szövetségi pinczemeszter működött, vagy utasításokat adott, a kezelés s az utasítás helyességére, szakszerűségére és pontos végrehajtására nézve, alkalmaslag, ha egyéb teendők miatt az illető vidékre utazik, megtekinteni és megvizsgálni, a birtokában levő rendelő iverket a pinczemeszter által az illető magán pinczében hátrahagyott, valamint a pinczemeszter Rendelő könyvében levő Rendelő iverrel összehasonlítani, a pinczemeszter által a Borkészlet-kimutatásba igtatott adatok helyességéről alkalmaslag meggyőződni s ha azt tapasztalná, hogy a pinczemeszter akár a szövetségi, akár a magán pinczéket szakszerűleg nem helyes, vagy nem okszerű kezelést követ, vagy utasítást ad, hanyagul jár el, vagy visszaéléseket követ el, erről az igazgatóságot azonnal értesíteni és ellene orvoslást keresni.

3. Köteles a földmivelésügyi ministeriumnak a szövetségi működéséről s a kelendősegi viszonyokról évnegyedenként, fontos esetekben azonnal jelentést tenni.

B)

4. A szövetségi pinczemeszterének kötelessége, hogy a leltárilag kezelésére bízott pinczéket, azok összes felszerelését, a borokat és egyéb szeszes italokat a pinczekezelési utasítás értelmében, kellő rendben és tisztán tartva, a borokat és egyéb szeszes italokat a hatályban levő, vagy jövőben alkotandó egészségügyi s más törvények és rendeletek szabta korlátok közt az okszerű pinczekezelés követelményeinek megfelelően oly szakszerűen helyes kezelésben részesítse, hogy azok elárúsításra alkalmas állapotba hozassanak és mindennemű hibától és betegségtől s a megromlástól megóvassanak.

A pinczemeszter a neki leltárilag átadott készletekért közvetlenül felelős s ha a borokban, vagy egyéb szeszes italokban s a leltári tárgyakban meg nem engedett hiány keletkezett, vagy ha a borok, vagy egyéb szeszes italok a pinczemeszter, vagy alárendelt közegei hanyagsága, hibája, mulasztása, vagy helytelen kezelése következtében megbetegednek, vagy megromlanak, az ekként keletkezett kárt a pinczemeszter megtéríteni tartozik.

5. A pinczemeszter működése nemcsak a szorosabb értelemben vett szövetségi pinczék kezelését foglalja magában, hanem kiterjed az ország erdélyi részeinek összes bortermő vidékeire.

Utóbbi tekintetben a pinczemeszter vándorkezelői minőségben az ország erdélyi részeinek bortermő vidékeit fontosságukhoz képest arra alkalmas időben, a szövetségi érdekei szempontjából megállapítandó sorrendben, vagy egyes birtokosoknak a szövetségi igazgatóságához intézett s ez utóbbi által teljesítés végett neki kiadott meghívására, ezen sorrendtől eltérőleg is meglátogatni tartozik. Kötelessége a termelők pinczéit és borait megvizsgálni, a kezelés hiányait felderíteni s azokra reá mutatni, azok pótlása és helyrehozása s a helyes pincze-és borkezelés meghonosítására szükséges utasításokat megadni s a szőlőgazdákat a szüretelési, mustterjesztési és borkezelési módok és munkák okszerű fogantatására oktatni, különös tekintettel arra, hogy állandó jellegű s kivételre alkalmas termékek előállítására éressék el.

6. Köteles a pinczemeszter oda hatni, hogy mind a közvetlen üzleti, mind a közvetítési összeköttetés a bortermelők s a szövetségi közt élénküljön és szilárduljon, hogy ekként a termelőknek alkalom adassék arra, hogy terményeiket akár a szövetségi közvetlenül, akár a szövetségi közvetítésével adván el, azokat minél jobban értékesíthessék.

Hogy a szövetségi e célból a termelők borkészletéről folyton tájékozva legyen, a pinczemeszter a vándorkezelői útjába eső pinczék borkészletét a mellékelt „Borkészlet-kimutatás“ minta szerint készített jegyzékbe felvenni s a borok állapotáról, minőségéről és áráról szer-

zett tapasztalatait a kimutatás „Jegyzet“ rovatába beiktatni s a termelőket felszólítani köteles, hogy a borkészletük változásait a szövetségi igazgatóságának jelentsék be.

Szakirodalom.

— „Die Schweine Ungarns und ihre Züchtung, Mästung und Verwertung“ von Carl Monostori, ö. o. Professor der Tierproduktionslehre an der kgl. ung. thierärztlichen Akademie zu Budapest. Mit Textabbildungen und Rassebildern auf zehn Tafeln. Berlin. P. Parcy. 1891.

Ime ez a teljes czime annak a felette csinos kiállítású és remek állatképekkel ellátott könyvnek, melyben Monostori Magyarország sertésanyagát, sertésenyésztési viszonyait és eljárását, sertésbizalmát és a sertésnek miként való értékesítését a nagy német olvasó-közönséggel ösmertetni akarja, hasznos szolgálatot véve ez által tenni sertésenyésztésünknek és sertéskereskedésünknek. Célját jó részben elérte, illetőleg bizonyára el fogja érni s ezért elismerést érdemel buzgósa a magyarországi sertésenyésztők — hizlalók — és kereskedők részéről.

Az, hogy sertésenyésztésünket olyan világitással mutatja be, mely mellett a rideg valót nem igen lehet megösmerni, tulságos jóakarátának tudható be. Ez a jóakarát mondat vele egy bókot (?) a „magyar“-nak mindjárt a bevezetésben, melynek merész voltán tudom, hogy azóta ő maga is sokszor elmosolyodott már. „Thatsache ist jedoch, dass der Ungar an den beimischen Thierrassen, welche unter den Widerwärtigkeiten von 1000 Jahren ihren Platz fest behaupteten, auch heute noch zähe hängt, besonders lässt sich dies dem Schweine gegenüber behaupten.“ Monostori eme mondásával, keresztszámában szólva, 100 évvel később el, még akkor is, ha az „Ungar“-t szószerint a magyar (nemzetiségű) és nem a magyarországi tenyésztőkre vonatkoztatjuk, mert hiszen a 13-ik oldalon ő maga mondja, hogy: a mangalicza sertés, mely csak a 30-as években került Szerbiából hazánkba, ma „im ganzen Lande verbreitet ist.“ De hát Monostori azt is jól tudja, hogy a régi magyar juhok a spanyol merino az ország legnagyobb részéből kiszorította és, hogy — keresztszámában szólva — 4 millió magyar fajta szarvasmarhával ma már 1 millió nem magyar fajta áll szemben s néhány megyében a szürke marha majdnem teljesen eltűnt már.

Nagyjában összehasonlítva Monostori „Die Schweine Ungarns“-át, Kovácsy-Monostori „A sertés, annak tenyésztése és hizlalása“ című derék könyvével, azt látom, hogy a mit ez utóbbi könyvben mint olyant mond el, mit az okszerű tenyésztőnek meg kellene tenni, azt az előbbiben úgy tünteti fel, mintha a magyarországi tenyésztők meg is tennék. Igaz ugyan, hogy helyen-helyen megjegyzi, hogy ezt-amazt csak a racionalisabb tenyésztők teszik meg, a könyvet az olvasó azonban azzal a benyomással teszi be, mintha az, a mit a szerző mond, szabály lenne és nem kivétel.

Adja Isten, hogy csakugyan úgy legyen mielőbb. Hogy a tenyésztés a monostori által felsorolt alapelvek szerint történjék; hogy a tenyésztésre szánt állatok kiválasztásánál a monostori által megjelölt körülményekre ügyeljenek, de arra is, hogy fehér vagy foltos lábú, hasu malacokat produkáló kant, koczát ne használjanak; hogy olyan ólakat építsenek, melynek a Monostori könyvében leírva vannak; hogy annyiféle takarmány felett rendelkezzenek, mint azt Monostori leírja, hogy a tenyésztések állatait tetoválják s hogy törzskönyveljenek, valamint, hogy „die Einrichtung des in Ungarn gebräuchlichen Stammbuches“ olyan legyen, a melynek azt könyvében Monostori feltünteti. Erre vonatkozóan azonban megjegyzem, hogy az épen most idézett passus

folytatásában téved a szerző, mert a „Landes-Stammbuch“ nincs az „in Ungarn gebräuchlichen“-nek „nachgebildet“; az általa reprodukált mintalapokat ugyanis én szerkesztettem — vagy mondjuk fogalmaztam — az országos törzskönyv számára, a nélkül, hogy — tudtommal plagizáltam volna Kovácsy-Monostori „A sertés és annak tenyésztése stb.“ című munkában különben hüen van jelezve, hogy honnan vették a reprodukált mintalapok.

Monostori szóban levő könyvéből, a magyarországi tenyésztők is sok hasznosat tanulhatnak, nemcsak a német publikum, melynek száma van. Valamennyi fejezetében fog találni olyat, a mi ebben a munkában, illetőleg a Kovácsy-Monostori-féle „A sertés és annak tenyésztése stb.“ címűben publikáltatott először.

A legnevezetesebb magyarországi sertésnek, a mangaliczának ismertetése, Monostori könyvének egyik legérdekesebb része a német olvasók szempontjából. Tudtommal sehol máshol nincs olyan részletesen ösmertette ez a fajta, mint a „Die Schweine Ungarns“-ban s ez nagy érdeme Monostorinak. A leírásnak vannak azonban olyan részei, melyeket nem lehet megjegyzés nélkül hagyni.

A 14-ik oldalon ez áll: „die Haut (t. i. a mangalicza sertés bőre) ist weich, dünn, weit und gelblich-blond; oder schwarz.“ Ha a szerző már szóba hozta a mangalicza sertés bőrének színét, azt tartom, nem lett volna szabad olyan rövidre fogni a leírást, különösen nem a szőke — fehér — mangaliczára vonatkozólag. Mert a ki nem ismeri szőke mangaliczánkat, azt olvasva róla, hogy a bőre „gelblich-blond“ színű, bizonyára egy olyan kinézésű sertést fog maga elébe képzelni, a milyen például az angol fehér sertés, mondjuk a Jorkshirei, melynek füle belseje, szeme környéke, orra vége, az ivarszemérem része, bőre, heréje, perája, csecsei, egy szóval a ritkán szőrözött és csupasz testrészek bőre sárgás-fehér színű, illetőleg nem pigmentezett. A szőke mangaliczánál ez nem így van, mert tudjuk, hogy ennél az említett testrészek mind feketék, helyesebben pala-szürkek; éppen úgy, mint a feketéknél, csak a színárnyalatban lévén különbség. Nem ösmerek fehér — szőke — mangalicza tenyésztést, melynek állatainál a külbőr mindenütt „gelblich-blond“ színű lenne és tudtommal mindenütt — nagyobb tenyésztésekben kimustrálják azokat az állatokat is, melyeknek hasán, lábain stb. fehérség van, fehér foltok vannak. A fehér — szőke — mangaliczánál éppen úgy megkivánják, hogy az elősorolt testrészek sötét színű — pala-szürke — bőrűek legyenek, a mint ezt az ezüst-fehér magyar marhánál megkivánják. A szőke mangalicza — tudtommal — nincs úgy színezve, mint a szőke — homály, kesely — magyar marha, melynél a felsorolt testrészek bőre is szőke (a tőgy mindig).

Megjegyzést provokál az is, a mit az érdemes szerző a mangalicza-sertés nagyság szerint való beosztásáról mond. Szerinte ugyanis a mangaliczát a nagyság szerint különböztetik meg némelyék, mondván, hogy vannak nagy szőkék és kis szőkék; ezután pedig megjegyzi, hogy: „e megkülönböztetés hibás először azért, mert habár tény, hogy vannak kisebb és nagyobb szőkék, teketék és fecskehasuak is — az eligazodást lehetővé éppen ezért nem teszi, mert a nagyobb változat fiatal korban kicsi, a kicsi változat öregebb korban nagy. De hibás ez a megkülönböztetés másodszor azért is, mert az egykoru kicsik között ép úgy akadnak nagyok, mint az egykoru nagyok között kisebbek.“ Hát ez tökéletesen igaz mind, van azonban egy „de“-je, melyért aligha megállhatja helyét s ez az, hogy ha a nagyság alapján való csoportosításnak útját állaná az, a mit a szerző akadályképpen felfoz, sem nagy lovokról és kis lovokról, sem nagy juhokról és kis juhokról stb. nem lehetne beszélni. Tény lévén az, hogy például a Balázsházy-féle szőke mangalicza, a pankotai szőke mangalicza mellett, nagy, az utóbbi pedig kicsi, — vagy mondjuk kisebb — a kérdés lényege

az: hogy konstans jellege-e a Balázsházy-féle mangelicának a nagyobbság (bocsánat ezért a merész szóért) vagy nem? Ha nem konstans jellege, illetőleg ha egyáltalán nincsenek olyan szöke mangelicáink, melyeknek a „nagyobbság” konstans jellege lenne, akkor csakugyan nem volna helyes nagy és kis mangelicákról szólni. De csakis ezen az alapon, nem pedig az érdemes szerző által felhozottak miatt.

A mangelicza-sertés származásáról két helyt szól szerző, még pedig akként, hogy a mit egyik helyt mond, az nem quadral azzal, a mi a másik helyt van elmondva. A 10-ik oldalon ugyanis ez áll: „e sertés, mely bizonyára a vadsertéstől eredt, de chinai vérről nemesítve volt. . . .” a 13-ik oldalon pedig ezt mondja: „a mangelicza-sertés, mely származását illetőleg a chinai disznóhoz áll közelebb, de valószínű, hogy a vadsertésből is van benne vérrészlet. . . .” Tehát „bizonyára a vadsertéstől eredt” és mégis csak „valószínű, hogy a vadsertésből is van benne vérrészlet”; a „chinai vérről” csak „nemesítve volt” és mégis „a chinai disznóhoz áll közelebb” származását illetőleg. E két állítás, ismétlem, nem quadral; a szerző bizonyára tudni fogja majd összeegyeztetni könyvének második kiadásában, talán akként, hogy „a mangelicza-sertés bizonyára a vadsertéstől ered ugyan, a chinai vérről azonban annyira (?) nemesítve volt, hogy a chinai disznóhoz áll közelebb (?)”.

Mielőtt Monostori könyvének gazdag tartalom-jegyzékét közölném, egy megjegyzésére akarok még csak reflektálni. A 49. oldalán a hizlalásról szóló fejezetben ez áll: „a nagyobb hizlalók Magyarországon kizárólag majdnem csak tengerivel és árpával hizlalnak. Ez Magyarországon egy már erősen meggyökerezett szokás, mely azon a feltevésen nyugszik, hogy csak tengerivel és árpával lehet a legjobb szalonnát és a legjobb zsirt produkálni.” Én azt hiszem, hogy a Magyarországi nagyobb hizlalók nem azért szoktak majdnem kizárólag csak tengerivel és árpával hizlalni, mert azt tartják, hogy csak ezzel a két takarmánnyal lehet a legjobb szalonnát és zsirt produkálni, hanem azért, mert a takarmánytermelési viszonyok határozottan erre a két takarmányra utalják, kényszerítik őket. A nagyban való hizlalásnak manap nálunk a tengeri és az árpa a *bazisa*; tehát nem „szokás”-ból hizlalnak nagyobb hizlalóink, majdnem kizárólag csak tengerivel és árpával, hanem azért, mert *számba vehető mennyiségben* más takarmányok nem állanak rendelkezésükre. Vajjon tudna-e Monostori néhány más „preiswürdige” takarmányt felsorolni, melyek a Kőbányán stb. helyt levő, 100,000-nyi hizónak takarmányozásánál, nagyobb mennyiségben felhasználhatók lennének!? Ha „Die Schweine Ungarns”-ában Monostori szószerint lefordítva közölte volna azt, a mi Kovácsy-Monostori „A sertés és annak tenyésztése stb.” című könyv 408. oldalán, a szóban levő themáról, a 4-ik kikezésben elmondva van, jobb lett volna, dacára annak, hogy ehhez is szó férhet.

Monostori nálunk szokatlanul csinos kiállítású és tanulgatva való elolvasásra, feltétlenül érdemes könyvének főbb fejezetei a következők: 1. A Magyarországon manap tenyésztő hazai és külföldi fajták beható ösmertetése; 2. a nálunk szokásos tenyésztési eljárások, takarmányozás, hizlalás, ápolás, elhelyezés; 3. a budapest-kőbányai sertéskereskedés usance-i; 4. a sertés-ölés, különféle productumok készítése; 5. a gyakrabban előforduló betegségek és az ezek ellen való védekezés.

Végül meg kell még jegyezmem, hogy az erdélyrészi tenyésztők bizony nem érdemelték meg, hogy közülök egyiknek tenyésztését sem tartotta a szerző érdemesnek arra, hogy könyvében felemlítse; a *kendi-lónai* gr. Teleki László féle, a *sz.-fenesi* Szabó József-féle, a *bonczhidai* gróf Bánffy György-féle, a *szamosfalvi* báró Jósika-féle és még mások is, számot tesznek az egész országban, úgy nagyságuk, mint minőségük alapján. *Dr. Szentkirályi Akos.*

„Köztelek” czimen indult meg az országos magyar gazdasági egyesület új hivatalos lapja, mely hetenként kétszer, szerdán és szombaton fog megjelenni. A lapot, melynek első száma változatos tartalmu, az orsz. magyar gazd. egyesület tagjai ingyen, az előfizetők évi 10 forintért kapják. Az új lap szerkesztéséért és kiadásáért a felelősséget Forster Géza egyesületi igazgató vállalta el, a szerkesztéssel Baross Károly egyesületi titkár lett megbizva, kinek társszerkesztője Rubinek Gyula.

Kérdés és felelet.

Kérdés Trágyagypsz. Gazdaságomban a gypszelési trágyázást szándékom bevezetni, minél fogva kérem a t. sz. szerkesztőséget, sziveskedjék b. lapjában tudatni, hogy milyen uton és módon tehetek szert waggonszámra a gypszre, milyen árban kaphatom ab Csapó-Radnóth és honnét szerezhető be legolcsóbb árban? Királyfalva, 1891. szept. hó. *Kathonay Gyula*, birtokos.

Felelet a trágyagypsz beszerzési helye, ára stb. iránt. Hazánkban két nagyobb gypszgyár van ez idő szerint üzemben. Egyik *Szepes Iglón* — Lőcse mellett — felső Magyarországon, Szepes-megyében; a másik *Egeresen* — Kolozsmegyében — Kolozsvár közelében, az innen Nagy-Várad felé menő vasuti vonal mellett — állomással.

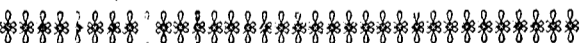
A trágyagypsz (fősz) ára 75—80—90 kr. szokott lenni métermázsánsként helyben a gyárban, melyhez jön még a szállítási díj és a zsákok használati díja.

Az egeresi gypszgyárban egész waggonszámra 75 kr., kisebb mennyiségben való megrendelésnél 80 kr. zsák nélkül. A zsákok darabjéért, melyek 100 kiló tartalmuak, a gyár külön 20 krajczárt számít, azonban 15 kr-ért azokat visszaváltja. Ha azonban a megrendelő zsákokat küld, ezen költség elesik.

Igy az egeresi gyárból, hozzá számítva a a szállítási díjat, egy waggon, vagyis 100 mm. trágyagypsz Csapó-Radnóthra szállítva 113 forintba kerül zsák nélkül.

Ez a mellett, hogy a legjobb, a legolcsóbb is egész Erdélyre nézve, mert a gypsz gyári árában lényeges különbség nincsen, hanem a közelebb vagy távolabbi szállítástól függ, hogy ahoz mennyiért juthatunk, ez pedig a legközelebb van és innen Erdély legtávolabbi vasutállomására sem kerül többé egy waggon (100 mm.) gypsz 115 frtnál. Kisebb mennyiség megrendésénél azonban a szállítási díj magasabb, miért is inkább többen társulva, de mindig waggon számra kell megrendelni, mert így a legelőnyösebb.

Megrendelések *Kramer J. egeresi gypsz-, mütrágya- és vejjészeti termékek gyára* czimen Budapest, V., Dorottya-utca 9. sz. a. intézendők. *Sz. P.*

Vegyes közlemények.

— Magyarország 1891 évi termése az országos m. kir. statisztikai hivatal adatai alapján a következő volt: Buza (őszi) 2,941.386 k. holdon 45,242.417 hektoliter s így kat. holdankint termelt 15.39 hektoliter; a tavalyi termés 50,565.997 hektoliter volt, az átlag 17.91 hekt. Buza (tavaszi) 143.231 kat. holdon 1,814.136 hektoliter, vagyis kat. holdankint termelt 12.66 hekt. Rozs (őszi) 1,044.304 kat. holdon termelt 13,418.759 hektoliter, kat. holdankint 12.56 hektoliter (1890-ben 1,054.467 kataszt. holdon 17,274.682 hekt.) Rozs (tavaszi) 33.869 kataszt. holdon 409.730 hekt., vagyis kat. holdankint 12.10 hektoliter. (1890-ben 31.096 kat. holdon 404,920 hekt.); kétszeres 153.581 kat. holdon 2,180.613 hekt., vagyis holdankint 19.55 hekt. Tavaszi árpa 979.280 kat. holdon 17,913.092 hekt., vagyis kat. holdankint 18.29 hekt. Zab

1,026.910 kat. holdon 23,643.953 hekt., vagyis kat. holdankint 23.02 hekt. Őszi és tavaszi repce 51.674 kat. holdon 603.866 hekt. Megjegyzendő, hogy az elemi csapások által okozott károk még levonásba vehetők nem voltak és így a fentebbi adatok még lényegesen módosulni fognak.

— Borkereskedelmünk hanyatlása. A kereskedelmi statisztika adatai is bizonyítják már, mennyire fogynak a borkészletek Magyarország pinczéiben azon pusztítások következtében, melyeket a phylloxera okoz. 1888. óta borkivitelünk 152,563 q-val csökkent, legfeltűnőbb az 1890. év második felében, dacára, hogy e félévre esik a szüret. Hogy az idén a csökkenés még rohamosabb lesz, az természetesen, sőt el lehetünk készülvé a legkeserűbb megsejtésekre. Kivitelünk csökkenésével arányban áll borbehozatalunk emelkedése. 1887. óta 140,754 q-val több bort hoztunk be, mint annak előtte, úgy, hogy a kivitel csökkenése és behozatalunk emelkedése által külföldi borkereskedelmünk mérlege 203,000 q-al rosszabbodott. Hogy az 1891. év e számot kétszerezni fogja, biztosra vehető. A kivitel csökkenését leginkább Svájc és Franciaországgal való kereskedelmünk éri meg. Svájcba 88,000, Franciaországba 79,000 q-val vittünk ki kevesebb bort, mint annak előtte. Némileg emelkedett kivitelünk Boszniába. — A 140,000 q. behozatali emelkedést Ausztria számlájának javára látjuk irva. E mennyiség nagy részét dalmát borok képezik.

— A black rot ügyében Franciaországba kiküldött szakértők már benyújtották jelentéseiket. A vélemények egy része oda konkludál, hogy ha a franciaországi vesszők be is hozatnak, azok vérszentes területéről szigorú ellenőrzés mellett szedessenek és 1°/₁₀₀-os ecetsavas rézzel desinfiáltassanak. A földmivelési miniszteriumban a jelentéseket az országos filloxera-bizottság elé terjesztik, a mely a vessző-behozatal felett végérvényesen határozandó. Az orsz. filloxera-bizottság október hó közepére hivatik össze s a meghívók a tárgysorozattal együtt elég helyesen már szétküldtek.

— Az erdélyi gazdasági egylet állatkiállítási szakosztályának az egyleti irodában levő nyilvántartási könyvébe a következő eladó állatok vannak bejelentve:

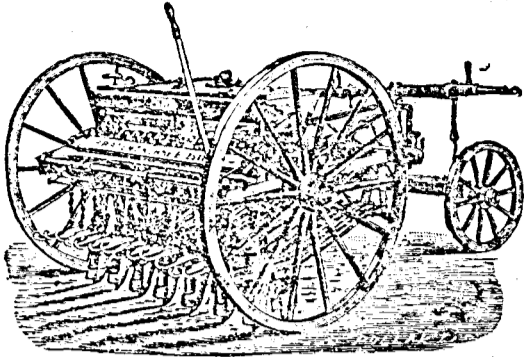
4 darab herélt hamos ló.
500 darab orbáncz ellen oltott malacz.
1 darab mezősegi tenyészbika 1 1/4 éves.
1 darab 6 éves, 178 cm. magas, herélt barna pej hamos ló.
1 darab erdélyi magyar fajta bika, 3 éves 4 hónapos, nagy testű.

124 darab 1 1/2 éves erdélyi magyar tinó.
Bővebb felvilágosítást ad az erdélyi gazdasági egylet titkári hivatala Kolozsvárt (belkőzéputca 11. sz.)

— A cserebogarak és pajorjaik ellenése. Legujabban Franciaországban felfedeztek egy mikroszkopikus penészgombát, mely a cserebogár pajorjain élőszködik és azokat megöli, mint ezt lapunk 34 számában irtuk volt. A földmivelési miniszter ennél fogva megbizta dr. Horváth Gézát, a budapesti állami rovar-tani állomás főnökét, hogy e nagyfontosságú dolgot alaposan tanulmányozza. Dr. Horváth e tanulmányutjáról a napokban érkezett haza, ellátva nagymennyiségű gombacsiráival, a melyet idehaza nagyban fog terjesztetni s a gazdaközönségnek annak idején a használati utasítással együtt rendelkezésére bocsájtani.

— Kelet-Indiában nincsen gabona. Kalkuttából érkezik a távirati jelentés, hogy Bombay, Kalkutta. Kuraché és Madras buza nélkül állanak s a hozatalok már a minimumra csökkentek. Ezen nem várt eredmény természetesen az üzletre nézve kedvezőtlen s áremelkedésre vezet s a rapid árfolyama is e miatt tényleg erősebb ingadozásnak van kitéve. A bombayi export leginkább stagnál, még a múlt hetek folyamán kivittek onnan 150 ezer quartert, most az összes készlet 32 ezer quarterre rug. Kalkuttában még 51 ezer quarter áll rendelkezésünkre.

61. (14—26.)

Bécs, 1890. Gazdasági kiállítás. Legmagasabb kitüntetés:
Nagy diszokmány!

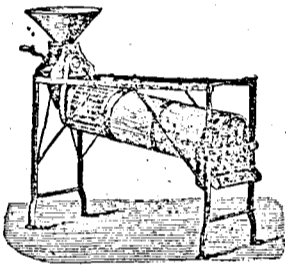
KÜHNE EDE

gazdasági gépgyára Mosonban (alakult 1856-ban.)

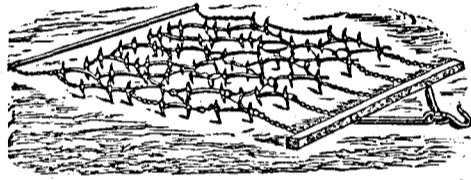
Főraktár: Budapesten, VI., vaczi-körút 21.

Ajánlja a t. gazdaközönségnek az általán kedvelt népszerű és több mint 10,000 példányban elterjedt kitűnő Hungaria-Drill sorvetőgépeit.

Uj! Balance-Hungaria-Drill (Wabrosch szabad.) Legjobb sorvető hegyes vidékre. Könnyű és olcsó reparató gépek. Laacke-féle rét- és szántó-boronák. Turcsányi uj kéregtörője. Egy és kétvasu ekék, kapálók, töltőgépek, rosták, konkolyozók s minden más gazdasági eszközök készletben.

Árjegyzékek
kivánatra.

ELADÓ

70. (3—3.)

egy három tagu, aczélfogakkal bíró, kitűnő
czikk-czakk vasborona.

Megtekinthető az erdélyi gazdasági egyesület irodájában.

Értekezni is ugyanott lehet.

BALOGH JÓZSEF

PUSKAMŰVES ÉS MECHANIKUS KOLOZSVÁRT

Van szerencsém a n. é. helyi és vidéki közönség b. figyelmébe ajánlani
fegyver- és lőpor-raktáramat,

melyet főter, Báro Radák-ház, hátul az udvaron minden e szakmába vágó vadászati kellékekkel elláttam, u. m.: fegyverek a legközönségesebbtől a legjobb minőségig, lefoucheux és lancaster, továbbá szobafegyver, szobapisztoly és revolverek nagy választékban.

Lőporok különböző minőségben, serétek, golyók, üres és kész töltények a legjutányosabb árakban s mindenkor raktáron kaphatók.

Fegyverjavításokat, becséreléseket, villanycsengők bevezetését, villámhárítókat a legujabb szabadalom szerint eszközölök.

Továbbá galvanoplasztikai munkákat, u. m. aranyozás, ezüstölés, nickelés stb. a legjobb kivitelben és jutányosan teljesítek.

Vidéki megrendeléseket azonnal és pontosan eszközölök.

Bécses pártfogását kéri

teljes tisztelettel

BALOGH JÓZSEF.

45. (16—20)

ÚJ BANK- ÉS PÉNZVÁLTÓ-ÜZLET KOLOZSVÁRT.

Van szerencsém a t. cz. közönség becses tudomására hozni, hogy Kolozsvárt, főter 13. sz. a (br. Wesselényi-ház)

FOLLY VICTOR

váltótörvényszékieleg bejegyzett czég alatt

bank- és pénzváltó-üzletet nyitottam a következő üzletkörökkel:

Értékpapírok, arany és ezüst pénznemek és külföldi bankjegyek vétele és eladása.

Kisorsolt értékpapírok és mindennemű kamatszelvények beváltása. Nyeremények leszámítása és értékpapíroknak új szelvényekkel való ellátása.

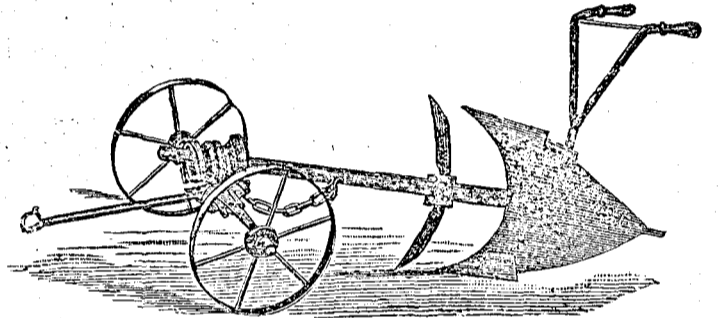
Utaltványok kiállítása a külföldre bármely értékben. — Igérvények elárúsítása.

Midőn vállalatomat a t. cz. közönség szives figyelmébe ajánlani bátorodom, egyszersmint kijelentem, hogy e téren való hosszas működésem, továbbá ugy a kolozsvári, mint a felső pénzintézetekkel fenntartott széles körű és előnyös összeköttetésem azon kellemes helyzetbe hoztak, hogy t. megbízóimnak mindenkor a legnagyobb előnyöket biztosíthatom.

Értékpapírok és sorsjegyek kisorsolási utánnézését díjmentesen eszközölöm és készséggel szolgálok minden a banküzlet körébe vágó felvilágosítással

2. (40—52.)

Kiváló tisztelettel **FOLLY VICTOR.**

Simonffy István egyes váltó vagy hegyi ekéje.

(7.)

SIMONFFY ISTVÁN

(40—52.)

gazdasági gépgyára, vas- és fémöntődéje Kolozsvárt, kultordanteza 48. szám.

Elvállal kijavításra mindennemű gépeket.

Elfogad megrendeléseket gőzgépek, gőzszivattyúk, zúzógépek, malomszerkezetek, kút és vízvezetékek elkészítésére.

Készletet tart saját gyártmányaiból, nevezetesen egyes, kettős és három borozás ekék és taligák új szerkezetű váltó- vagy hegyi ekék és boronákból, továbbá kézi és járgányos cséplőgépek, szelelő rosták, kukorica-morzsolók, szőlő-zuzók, borsajtók és több más gépekből, melyeket a nagyérdemű közönség becses figyelmébe ajánl.

Készítményei jóságáért és használhatóságáért felelősséget vállal. Árjegyzékek kivánatra bérmentve küldetnek.

„LÖVYTUS“ FAVIASZ.

A hazai kertészetekben ma már kizárólag csak is ezt használják gyümölcsfák, rózsatövek nemesítésére, beteg fák gyógyítására. Napon nem olvad, hidegnek, esőnek ellentáll, bogarak nem bántják, a fát teljesen fedi, levegő nem hatol át rajta. Kapható (9.) (40—52.)

az „I. erdélyi szab. vegyészeti gyárban“ és Tauffer Ferenc utódánál Kolozsvárt.

500 grammos doboz ára frt 1-30

300 „ „ „ „ —85

150 „ „ „ „ —45

Elismerő levelek küldettek több hazai és ausztriai gazd. akadémiák és szőlészeti iskolák, magán Kertészeti és faiskolák által. Kitüntette lett a bécsi, gráci, kolozsvári kiállításon dicséret-oklevéllel, a lüttichi kiállításon arany-éremmel. Aradon kiállítási éremmel.

ERDÉLYI GAZDA

ÁLTALÁNOS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
Megjelenik minden szombaton.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . 4 frt. Félévre . . . 2 frt.

Az „Erdélyi Gazda“ előfizetőinek a „Méhészeti Közlöny“ is megküldetik ingyen.

Az erdélyi gazdasági egyesület tagjai a „Méhészeti Közlöny“-nyel együtt ingyen kapják.

Az erdélyi gazdasági egyesület tagjai egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 krral fizethetnek elő.

Külön a „Méhészeti Közlöny“-re előfizetni nem lehet.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

KOLOZSVÁRT, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZÁM.

Ide intézendők úgy a lap szellemi részét illető közlemények és hirdetések, valamint az előfizetések és hirdetési pénzek is.

Hirdetések és melléletek a legolcsóbb árak mellett vétetnek fel.

Kéziratok nem adatnak vissza.

TARTALOM.

Hivatalos rész.

Meghívás közgyűlésre.

Néhány szó a takarmány előirányzatáról és a takarmányozási tanról. I. Ásványi Lajostól.
Partvédelem. II. Hadviger Alberttől.
Lódíjazás és szekérvettség Székely-Udvarhelyt.
A budapesti orsz. gyümölcskiállítás és gyümölcsvásár jutalmazottjai.

Szakirodalom.

Kísérletek Koch tuberculinjával szarvasmarhákban. Ujhelyi Imrétől.

Vegyes közlemények.

Felhívás Erdély gyümölcstermelőire. Gyász hírek († Br. Bánffy Erzsébet, Matskássy Péter, Ugron Tamás.)
Mezőgazdasági állapot Erdélyben.
A „Magyar Jelzálog-hitelbank“ melléklete.

Piaci értesítő.

Nyiltér.

Hivatalos rész.

Meghívás közgyűlésre. Az erdélyi gazdasági egyesület állatkiállítási szakosztálya 1891 évi szeptember hó 30-ikára összehívott közgyűlését, minthogy a részjegyek az alapszabályszerinti arányban képviselve nem voltak, meg nem tarthatván, ezen — az állatkiállítási szakosztály alapszabályszerű évi rendezés közgyűlésének újabb idejéül 1891. évi október hó 25-én (vasárnap) délelőtti 10 óra tüzetik ki, a gazdasági egyesület helyiségébe (belközép-utcza 11. sz., emelet), melyre a szakosztály t. részjegybirtokosai azzal hivatnak meg, hogy a megjelentek a számra való minden tekintet nélkül fognak határozni.

Közgyűlési napirend:

1. Jelentés a lefolyt évi működésről.
2. Jelentés a vagyon-állapotról — a múlt évi zárszámadás betérjesztése.
3. Indemnity kérés.

Kolozsvárt, 1891. évi október hó 8-án.

Gróf Bánffy György,
szakoszt. elnök.

Sz. Szakáts Péter,
titkár.

Néhány szó a takarmány előirányzatáról és a takarmányozási tanról.

I.

Nem szenved kétséget, hogy a helyes téli takarmányozás előirányzata nemcsak annyira fontos teendőjét képezi a gazdának, mint a takarmány okszerű termesztése és kezelése, hanem hogy ennél sokkal nehezebb feladatai közé tartozik, mert ezen művelést keresztülvitelénél tudni és ismerni kell a rendeltetés alatt álló takarmányfélék minőségét, mennyiségét és táp-

értékét, az állatoknak faj, kor, nem szerinti számát, ezeknek naponként és darabszám szerinti szükségletét, a takarmányozás időtartamát, továbbá az állatok termelő, meddő, heverő, vagy erősen dolgozó voltát; mert csak mindezeknek szigorú számba vétele és beszámítása mellett számíthat munkája helyességére, sikerére.

A takarmány minőségének megállapítására vonatkozólag Dr. Csanády Gusztáv tanár az 1889. évi keszthelyi gazd. tanintézet évkönyvében „A takarmány tápértéke, különös tekintettel a helyi viszonyokra“ című cikkében ezeket mondja:

„Kétségen kívül lehet állítani, hogy a takarmány minőségének megállapítására csupán csak a vegyelemzési adatok elégtelenek, mulhatatlanul szükséges még a talaj trágyaerejére, a kaszálási időre és esélyekre tekintettel lenni s különösen nagy súlyt kell fektetni a szénaféléknél a botanikai elemzésre, hogy a takarmány jóságára nézve helyes ítéletet hozzassunk.“

A takarmányozási előirányzat megkészítőjének tehát a fent érintett dolgok ismerete és szigorú beszámítása mellett oly módon kell eljárni, hogy a rendelkezése alatt álló takarmányokat egy rovatos táblázatba úgy állítsa össze, hogy abban az egyes állatfajták haszonvételi céljuk szerint csoportosítva, a részükre előirányzandó takarmányfélék napi és időszaki adagai megállapítva, illetve kiszámítva legyenek s e mellett az egész táblázat könnyű áttekinthetést nyújtson az állatok számáról, fajtájáról, az összes takarmánykészlet és szükségletéről, valamint az esetleges maradványokról és hiányokról.

Igy van ez a cikkünk során közlendő takarmányozási előirányzati mintában kidolgozva, vagyis minden egyes állatfajtánál és csoportjánál külön-külön és időközönként ki van számítva, a szükséglet s ez a készletből levonva; illetve kiderítve, hogy az adott viszonyok között elég takarmánnyal rendelkezünk-e vagy sem?

Ez pedig nagyon fontos mozzanat gazdálkodásunk keretében, mert csak így kerülhetjük ki a biztos veszteséget, állattenyésztésünk hanyatlását.

Hogy a takarmányozási előirányzat a legegyszerűbb gazdálkodási viszonyok mellett is fontos dolognak tartatik, láthatjuk pl. a székeleknel szokásban lévő eljárásból is, a hol a ló négy lába szolgál hányadosul a téli takarmány mennyiségének kiszámításánál, mondván:

„Annyi szekér szénád legyen,
A hány lábbal lovad megyen,
A marhának elég, hogy ha
Fele kóré*), fele széna.“

S ha ezen egyszerű kulccsal kikalkulált dolognak utánna számítunk, azt találjuk, hogy nagyon is hozzá vág az életben tartó takarmányozás tételéhez.

*) Tengeri szár.

Ehez hasonló-rendű és értékű takarmányozási előirányzatok után nagy sokára következtetett Thaer széna érték elmélete, vagyis a takarmányféléknek a széna értékéhez való viszonyítása.

A szénaértéknek pénzértékbe való átszámításánál Bousingault a rozst vette számításá alapjául, miután vizsgálatai nyomán úgy találta, hogy 51 font rozsz 100 font szénatakmány értékének felelt meg.

Ebből kifolyólag azután 51 font rozsz árát vette 100 font széna értékének és ezen alapon számította ki a többi takarmányfélék piaci értékét.

Hogy azonban a szénaérték alapján való takarmányértékesítésnek nagy hátrányai vannak, kitűnik magából azon körülményből is, hogy ezen az alapon a táparány meg nem állapítható, a miből azután önként következik, hogy az állatoknak nyújtandó takarmányok mennyisége meg nem szabható a szerint, hogy azok teljesen kihasználhatók legyenek, miután sem a szervképzők, sem a hőképzők nem adatnak a kellő arányban és mennyiségben.

Hibája továbbá az is, hogy annyira önkényesen vannak a szénaértékben kifejezett különféle takarmányértékek felvéve, hogy pl. 1 kg. takarmányrépát az egyik 0.25 kg., a másik pedig 0.20 kg. szénaértékben számítja s nem tesz különbséget a friss vagy savanyított répaszeletek között.

A szénaérték alapján való takarmányozás ellen szól továbbá azon körülmény is, hogy egyes takarmányok össze nem hasonlíthatók, pl. a répa táparánya 1:15, a repce-pogácsaé 1:1.7; ennél fogva egy 10 kg. széna értékének megfelelő repce-pogácsán tartott állat sok szervképzőt és kevés hőképzőt, ellenben a répával tartott sok hőképzőt és kevés szervképzőt kapna; miért is ezen takarmányozási módozat nagyon bizonytalan és hozzávetőleges voltánál fogva elévült.

Ásványi Lajos.

Partvédelem.

II.

A leírt módon először a legfelső pinczegát készítenőd el, utána a második s folytatólag.

Meglevén az első 2—3 pinczegát, egyidejűleg a legfelsőből — előbb keskenyen kezdve s mindinkább kiszélesítve annyira, a mennyire a pinczegátakkal bementünk, a víz folyása menetével párhuzamosan lefelé a part mellett az előbb leírt módon egy fonás, alatta töltéssel, az u. n. borítás indítandó meg, mely ha a pinczegát meghaladta, az 1-ső és 2-ik pinczegát közti téren annyi töltéssel látandó el, hogy a töltés a víz fenekét érve, ezen a részen is a borítás a pinczegát felett keresztben elvonulóval egy vonalban legyen. Így folytatandó ez, míg az utolsó pinczegátat is meghaladja. Ekkor a borítás elkezdendő s a víz felőli szélőre,

melynek az alatta levő töltéssel le kell menni a víz fenekére — egy sor czövek verendő s az befonatván, egy kis 50 cm. magas kerítést képez, mely — míg egy részről a fonás szélének megerősítésére szolgál, másfelől az a czélja, hogy a borításra hordandó kövezésnek a vízbe gurulását megakadályozza s a borításnak vizen lebegő részét az alatta levő töltéssel a víz fenekére lenyomja s ennek elérése a legfőbb. Azért a kövel itt fukarkodni nem kell.

Megtörténvén a kövezés is, a part harántékosan levágandó s a föld a borításon elteritendő.

Ha már most a borításra fűzfavessző használtatott, vagy ennek hiányában, legalább a borítás felső része fűzfavesszővel meg lett dugdosva, — az egész borítás kihajt s rövid időn egy kis berek áll elő a borításon, mi által, — ha hozzá vesszük azt is, hogy a víz ereje folyvást a megtámadott partra irányulván, a borítást a parthoz nyomja s azt áradáskor iszapal, galázzal megtölti és abban a fűzgyökerek elterjedhetnek, — egy teljesen szilárd partot nyerünk.

Előnye ezen partvédelemnek az is, hogy a víz sodra nem találván oly „szembeszökő“ ellenállásra, mint a csapó gátaknál, nem vettetik annyi erővel a tulsó partnak, vagy a tulsó part felőli meder fenéknek, hanem igyekszik a meder közepén utat vájni s ez által a meder alakulására is kedvező befolyás éretik el. Örvények pedig, melyek a partborítást aláásnák, ha a töltés figyelemmel történt s jól le volt nyomtatva, nem támadhatnak; míg a csapó gátakat nem ritkán a visszavágódó víz megkerülvén, örvénylő mozgásával aláássa.

Természetesen a partborítások is folyvást gondozást igényelnek, legalább az első években. Legelső gondozás az, hogy a jégmenés ellen „csuztatók“-kal 10—15—20 cm. átmérőjű, 4—6 méter hosszú, a víz folyásával párhuzamosan, a borítás és töltésbe erősen beverendő czövekkel látassanak el. Ha a víz a földelést el, vagy bemosná, újból meghordandók s ha a belékevert fűzágak kihajtottak, a 2-ik vagy 3-ik évben levágandók, hogy jobban bokrosodjanak.

Hogy a fűz fává fejlődjék, ilyen helyeken nem kell hagyni, mert a laza aljzataból egy jégmenés vagy áradás könnyen kiszakíthatja s helyén rés támad, de nem is gazdaságos, mert a borítás jó beállott parti fűzes vesszője minden 3—4-ik évben jól felhasználható.

A gondozáshoz tartozik még az is, hogy — ha a partborítást oly helyeken alkalmazzuk, melyek legelőkül használatnak, az korláttal bekerítendő, nehogy a fiatal fűzhajtások lelegeltvén, kiszáradjanak.

Tapasztalásból állíthatom, hogy nagyobb területeni part védelemnek ez a legjobb s tartósságát tekintve legolcsóbb módja — s csapógátak, vagy ugynevezett „sarkantyuk“ csakis ott alkalmazandók, hol a veszély különösen egy kisebb pontra öszpontosul és pedig vagy magára a csapógát, vagy pedig elől csapógát s utánna, midőn már a víz a fenyegetett részre ismét visszatér, partborítás mindaddig, míg a víz nyugodt, egyenletes folyást nyer.

Hadviger Albert.

Lódijazás és szekérv verseny Székely-Udvarhely

Udvarhelymegye lótényesztésének emelésére engedélyezett lótenyésztési jutalomdíj-osztások Székely-Udvarhelyen 1891. évi október hó 15-én délután 2 órakor kezdődőleg, a baromvásártéren fognak megtartatni.

Ugyanezen nap szekérv verseny is lesz rendezve, mely d. e. 9 órakor veszi kezdetét.

Ez alkalommal a következő díjak lesznek kiosztva:

I. Lótenyésztési jutalomdíjak.

A) Pénzdíjak.

1. Sikerült szopó-csikóval bemutatott anya-

kanczák számára, melyek jól ápolt, egészséges és erőteljes állapotban vannak s jó tenyész-kanczák kellékeivel bírnak.

Első díj 40 frt. Második díj 30 frt. Harmadik díj 25 frt.

2. Három éves kancza-csikók számára, melyek kitünő tenyész-képességet ígérnek:

Első díj 15 frt. Második díj 10 frt

3. Két évesnél nem idősebb és egy évesnél nem fiatalabb kancza- vagy mén-csikók számára, melyek kitünő tenyész-képességet ígérnek:

Első díj 20 frt. Második díj 10 frt. Harmadik díj 7 frt.

Az 1, 2. és 3. pontok alatt felsorolt díjakra csakis Udvarhely-vármegyei székely földmives tenyésztők pályázhatnak.

B) Diszoklevél.

Sikerült szopó-csikóval bemutatott anyakanczák számára, melyek jól ápolt, egészséges és erőteljes állapotban vannak s jó tenyész-kanczák kellékeivel bírnak:

Első díj: Arany-diszoklevél. Második díj: Ezüst-diszoklevél. Harmadik díj: Bronz-diszoklevél.

Kitünő mén és kancza-csikók számára, melyek két évnél nem idősebbek és egy évnél nem fiatalabbak.

Első díj: Arany-diszoklevél. Második díj: Ezüst-diszoklevél. Harmadik díj: Bronz-diszoklevél.

Diszoklevelekre pályázhatnak Udvarhely-vármegyei vagyonosabb osztályhoz tartozó földbirtokos lótenyésztők.

II. Szekérv verseny-díjak.

A versenypályát legrövidebb idő alatt megjáró 4 fogat számára: 1-ső díj 80 frt (megyei lótenyésztő földbirtokosok díja). 2-ik díj: 100 frank aranyban (az „Erd. gazd. egyesület állatkiállítási szakosztálya“ díja.) 3-ik díj: 25 frt (Léczfalvi Gyárfás Domokos úr díja). 4-ik díj: 20 frank aranyban (Sz. Szakáts Péter úr díja).

A szekérv versenyben csakis udvarhelyvármegyei székely földmives tenyésztők pályázhatnak, Udvarhelyvármegye területén született, erdélyi székely taju lovakkal. Ezen hirdetmény közzé tétele után vett ló a versenyből kizáratik.

A bemutatott lovak megbírálása, valamint az oda ítélt díjak kiosztása is, egy e végre alakult vegyes szakbizottság által, azonnal a helyszínén fog eszközöltetni.

Hogy a díjosztó-bizottság kellő időben megtudhassa valamennyi pályázó ottlétét, köteles minden pályázó a kijelölt díjosztási nap reggelén a lótenyész-bizottság elnökénél jelentkezni, hol további utasítást nyerend.

Azok pedig, kik a szekérv versenyen pályázni óhajtanak, kötelesek ezt a verseny előtt 24 órával Ugdon János urnak Székely-Udvarhelyen bejelenteni.

Székely-Udvarhely, 1891. évi szeptember hó 14-én.

Gyárfás Domokos s. k. elnök.

Dr. Török Albert s. k. alispán.

A budapesti orsz. gyümölcskiállítás és gyümölcsvásár jutalmazottjai.

Az országos gyümölcskiállítás és gyümölcsvásár összjuria október hó 6-án délután 11 órakor ülést tartott, melyben a kitüntetéseket megállapították, nevezetesen: József főherceg margitszigeti kertészetét és a vármegyei gazdasági egyletet állami diszoklevéllel tüntette ki a jury a gyümölcshajtatás általános felkarolásáért s gazdag és szép gyümölcskiállításukért. Rohonczy Gida állami aranyérmét kapott a gyümölcs leghelyesebb csomagolásáért. Györy Lajos Felső-Oszkon állami aranyérmét

kapott kevés, de jó fajta s nagyban termelt almái és körtéiért. Oppenheim E és H. Nyársapáton, állami aranyérmét nyert kevés fajta, de nagyban termelt csemegeszőlőért. Egyleti aranyérmét kaptak és pedig a legszebb s leghelyesebben elnevezett alma- és körtegyűjteményért: az erdélyi gazdasági egylet Kolozsváron és gróf Teleki László Kendi-Lónán; a legszebb és leghelyesebben elnevezett körte-gyűjteményért Légrady Károly Budapesten és Hauszmann Alajos Szent-Endrén; a legszebb konyhakerti terményekért gróf Zichy Béla lengyelítói kertészete. Állami ezüstérmét nyertek: Förster Géza Czenczohát, Hajós József Dömsöd, Mednyánszky Sándor Mediás, kertészeti egylet Nagy-Kőrös, Schönherr Antalné Nagy-Bánya, Bertha György Rába-Hidvég, Gotthárd Sándor Hereny, Barcsay Károly Szeged, gróf Bethlen Gergely Roszkos és Emich Gusztávna Budapest. — Egyleti ezüstérmét nyertek: Barcsay Károly Szeged, Bartók Lászlóné B.-Csaba, Benkő Kálmán Budapest, Szarka Mihály Nyársapáti, Unger Béla Tahi-Tótfalu, Janauschek József Bánát-Komlós, Pally Miklós P.-Szt. Mihály, Reitzer Lipót és társa Szeged, Dreher Ignác Budapest, Kerstinger György Budapest, Kiss József Gegecs és Trummer József Budapest. Állami bronzérmét kaptak: Dr. Barna Ignác Budapest, Betegh Sándor Mező-Szengyel, Fekete Lajos Torda, Buza Kis Lajos Kecskemét, Mihályi Péter Lugos, Nyáry József Nyíregyháza, Török György Budapesten, Beregszász Kálmán Nagybánya, Rezuha Leopoldina Versecz és b. Révay Gyula Kis-Selmecz. Egyleti bronzérmét nyertek: Dietzl József Budafok, Jókay Mór Budapest, Koperniczky József Ujbánya, Rónay Albert A.-Hrabacz, idősb gróf Batthyányi Károly Varoszonak, gróf Erdödy Gyula Gy.-Apáti, Csizmadia Pál Acsad, Steierlein Gábor Közseg, Barabás István Vasvár, Mahn Frigyes N.-Kajd, Pulay István K.-Unyom, Röth község, gr. Draskovich Pál Németújvár, Zircy apátság Szt.-Gotthard, Zaay Istvánné Legyes-Bénya. Az állami intézetek és Nonn János versenyen kívül lévén, jegyzőkönyvileg nyertek elismerést. A Mauthner Ödön által állami igazgatóságok részére kitűzött ezüstérmelleg tiszteletdíját a budapesti áll. képezde nyerte el.

Szakirodalom.

Kísérletek Koch tuberculinjával szarvasmarhákon. Közli *Ujhelyi Imre* gazd. akadémiai előadó.

„Minden csoda két hétig tart“, mondja a szerző az alföldi emberrel, helyesen vonatkoztatva az egész világ nyugalmát felzavart Kochin-lázra, mely végre szerzőre is átragadt s eredménye az előttünk fekvő füzet.

20 darab szarvasmarhán végzett tuberculinnal eszközölt ojtásról ad számot, melyek eredménye nemcsak tudományos érdekléssel bír, hanem a gyakorlatban is alkalmazást találhat. Tudományos érdekléssel bír az állatgyógyászat terén egyedül álló észlelése, a mely szerint az általa kezelt s actinomycosisban szenvedő állatok is ép úgy reagáltak a ojtásra, mint a gümökórosak.

A kísérletek eredménye gyakorlati hasznát illetőleg közöljük szerző szavait: „a magam részéről már most sem alkalmaznék tenyésztésre oly állatot, mely a tuberculin 0.20—0.30 gr.-nyi adagjára, mely egészséges állatoknál hátrány nélkül alkalmazható, reakciót ad.“ A kísérletek iránt érdeklődőknek szerző készséggel küldi meg a füzetet.

Vegyes közlemények.

— Felhívás Erdély gyümölcstermelőihez. Ugy az erdélyi gazdasági egylethez, mint ezen közlő szerkesztőségéhez kérdések in-

téztettek nemes faj gyümölcsök beszerzési helyei iránt, azon kívül a gazdasági egylet titkára megszerezte az összes belföldi gyümölcskereskedők név- és lakjegyzékét s lépéseket tett a külföldiek megszerzése iránt is; miért is felhívjuk az erdélyi gyümölcstermelőket, hogy eladó gyümölcskészletüket, — faj, minőség és mennyiség szerint — s annak métermázsánkénti árát, az erdélyi gazdasági egylet titkári hivatalához, Kolozsvár, haladéktalanul jelentsék be, hogy ugy a kérdezősködő, mint az összes gyümölcskereskedőkkel közölhessük.

Az erdélyi gazdasági egylet titkári hivatala.

— Gyász hírek. Az erdélyi gazdasági egylet alelnökét és családját, méltóságos br. Bánffy Ernő urat súlyos betegség érte, — ritka szépségű és kedvességű serdülő leánya — Erzsébet e hó 2-án szívteljes hűségben elhunyt Bécsben. A korán letört virág temetése e hó 6-án volt Kolozsvárt a családi sírboltba. A nemes báró és családja ezen érzékeny veszteségében gazdasági egyletünk és lapunk is a legőszintébb részvétellel osztozik.

Matskássy Péter, az erdélyi ős nemes családok egyik tipikus alakja, volt erdélyi fő postamester, egyletünknek egyik legrégebb alapító tagja elhunyt e hó 5-én. Temetése 8-án volt nagy részvét mellett.

Ugyancsak közelebbről hunyt el Ugron Tamás — volt táblabíró, 1848—49-iki honvédek huszár és tekintélyes birtokos, kinek mint széles körben ismert és kedvelt egyénnek s egyik legrégebb székely nemesi család tagjának temetése mult hó 28-án történt Ábrahámfalván, Udvarhely megyében, a helyi és vidéki közönség tömeges részvéte mellett.

— A mezőgazdasági állapot Erdélyben — okt. 2-ig beérkezett hivatalos jelentések szerint a következő: Törökbuza. Törését bevégezték. Az eredmény itt-ott nem elégít ki ugyan teljesen, nem olyan, mint remélték, általában azonban jó középserű, sok helyen ennél is jobb. A burgonya többnyire apró gumót hozott, a szárazságtól sokat szenvedett. A terméseredmény-átlag középserű, de sok helyt jóval gyengébb. Itt-ott férgék pusztították. Cukor- és takarmányrépa kevés lesz s az sem fejlődött ki kellően a szárazság miatt. Szőlőből, — bár néhol közepes termést ígér, tulnyomólag gyenge hozamra van kilátás. A peronospora különösen megkárosította; dértől is szenvedett, különösen Kis-Küküllő- és Kolozsvármegyékben. A mi az őszi vetéseket illeti, ezek általában gyengén állanak, minek szintén a volt nagy szárazság az oka. Csak Kis- és Nagy-Küküllőben mutatnak jobban.

A „Magyar Jelzálog Hitelbank“ kolozsvári képviselője érdekében lapunk mai számához mellékelte s a gazdaközönség érdekeinek előmozdítását célzó körlevelet olvasóink becses figyelmébe ajánljuk.

Piaczi értesítő.

Budapesti gabonátörzsde. Legújabb jelentés. Buza-üzlet irányba szilárd. Buza 75—80 kg. 10 frt 05 kr.—10 frt 70 kr. Rozs 70—72 kg. 9 frt 45 kr.—9 frt 60 kr. Árpa 60—66 kg. 5 frt 90 kr.—8 frt 75 kr. Tengeri 73—75 kg. 6 frt 05 kr.—6 frt 15 kr. Zab 39—41 kg. 5 frt 96 kr.—6 frt 20 kr.

N.-Várad. Október 6. Tiszta buza 7 frt 05 kr. Elegybuza 6 frt 22 kr. Rozs 6 frt 06 kr. Árpa 5 frt 43 kr. Zab 2 frt 15 kr. Törökbuza 3 frt 45 kr. hlként. Széna kötetlen 2 frt. Alomszalma 1 frt 20 kr. mmként. Marhahus 52 kr. kg.

Erdélyi piacok.

(Árak krajczárookban.)

A piaci cikkek	Mérték	Brassó	Csiksereda	Deés	Dicső-Szent-Márton	Érzsébet-város	Fogaras	Gy.-Szent-Miklós
Tiszta buza .	hl.	820	720	950	—	900	—	—
Elegy buza .	"	480	640	850	—	800	—	—
Rozs	"	580	500	840	—	750	—	—
Árpa	"	450	450	—	—	—	—	—
Zab	"	240	200	520	—	500	—	—
Törökbuza . .	"	530	550	540	—	600	—	—
Széna	q.	200	300	380	—	220	—	—
Szalma	"	85	100	200	—	120	—	—
Túzifa	km	260	240	180	—	220	—	—
Marhahus . . .	kg.	48	32	44	—	44	—	—
Október		2	7	6	—	3	—	—

A piaci cikkek	Mérték	Gy.-Fehérvár	Nézd.-Vásárhely	Maros-Vásárhely	Medgyes	Nagy-Enyed	Nagy-Szeben	Szegesvár
Tiszta buza .	hl.	—	750	1000	680	650	720	700
Elegy buza .	"	—	—	830	615	575	620	520
Rozs	"	—	550	860	560	500	580	510
Árpa	"	—	400	450	—	—	430	350
Zab	"	—	260	520	230	200	220	230
Törökbuza . .	"	—	440	500	325	300	410	420
Széna	q.	—	350	150	110	400	150	140
Szalma	"	—	100	100	75	200	100	120
Túzifa	km.	—	250	300	240	220	325	230
Marhahus . . .	kg.	—	40	46	43	44	52	48
Október		—	8	8	8	8	9	8

A piaci cikkek	Mérték	Sepső-Szent-György	Szamosújvár	Szász-Régen	Szászváros	Székely-Udvarhely	Sz.-Somlyó	Torda
Tiszta buza .	hl.	780	700	715	650	—	—	675
Elegy buza .	"	660	650	580	600	—	—	500
Rozs	"	550	520	460	575	—	—	500
Árpa	"	380	360	350	425	—	—	315
Zab	"	240	200	215	300	—	—	200
Törökbuza . .	"	360	350	315	400	—	—	300
Széna	q.	350	200	150	250	—	—	300
Szalma	"	150	130	90	150	—	—	30
Túzifa	km.	160	180	220	180	—	—	225
Marhahus . . .	kg.	44	44	40	40	—	—	44
Október		5	5	8	3	—	—	3

Kolozsvár, 1891. okt. 8. Tisztabuza 8 frt 50 kr.—10 frt. Rozs 7 frt 80 kr.—8 frt 20 kr. Törökbuza 4 frt 60 kr.—4 frt 80 kr. Zab 4 frt 80 kr.—5 frt. Széna (legjobb) 2 frt 50 kr. Alomszalma 1 frt 40 kr. mm-ként. Marhahus 52 kr. kg.

Allatvásárok.

Kolozsvár. Heti állatvásár okt. 8. és 9-én. Szarvasmarha felhajtattott m. e. 380 drb; eladatott 200 drb. Ló felhajtattott mintegy 10 drb; eladatott 4 drb. Juh felhajtattott m. e. 100 drb; eladatott 56 drb. Sertés felhajtattott m. e. 600 drb; eladatott 348 drb.

Budapest-kőbányai sertésvásár. Október 2-án. Heti átlag ára k: magyar válogatott áru 320—380 kgr. nehéz 46½—47 kr; 280—300 kg. nehéz 48—48½ kr; vidéki könnyű sertés 49—50 kr; szerb 46—47½ kr. tiszta kgrammonként Páronként 45 kg. ételsúly levonás és 4% engedmény. Előeségárak: Tengeri 6 frt 70 kr; új árpa 6 frt 80 kr. Kőbányán átvéve.

Debreczen Orsz. állatvásár szept. 28—okt. 6-ig. (Eredeti tudósítás.) Szarvasmarha felhajtattott 9000 drb, eladatott 3518 drb. Ló felhajtattott 3825 drb; eladatott 807 drb. Juh felhajtattott 159,700 drb; eladatott 39,750 drb. Sertés felhajtattott 47,500 drb; eladatott 10,721 drb.

Felelős szerkesztő és kiadó: Sz. Szakáts Péter.

NYILTTÉR. *)

REGALE-UTALVÁNYOKAT,

illetve

KÖTVÉNYEKET

az esedékes kamatok külön megterítésével

teljesen a hivatalos árfolyam

jegyzés szerint fizeti.

Ez év folyamán a forgalomban levő

5% magyar papíráradék és a 4% magyar aranyáradékkötvényeknek

egy részén az utolsó szelvény kerül

bevételekre; ennek esedékessége után csupán

a szelvény-utalványok benyújtása ellenében

új szelvény-ívek fognak kiadni, melyeknek

beszerzését jutalék nélkül készs

széggel közvetíti

FOLLY VICTOR

18. (23—32.) bank- és pénzváltó-üzlete

KOLOZSVART.

*) E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelőséget a szerk.

HIRDETMÉNY.

Torda rendezett tanácsu város tanácsa részéről a városnál az ujonnan rendszeresített kertészi állás elnyerésére, melylyel 500 frt fizetés, szabad lakás, vagy ennek megfelelő lakbér és a város területén létesítendő műkert évi jövedelmének ösztöndíj czimen 30% -a javadalmazás jár, pályázat nyittatik.

Felhivatnak azért pályázni kívánók, kertészeti oklevél és gyakorlati bizonyítvánnyal felszerelt folyamodványaiknak folyó év október hó 20-áig Torda város tanácsához leendő benyújtására.

Torda város tanácsától.

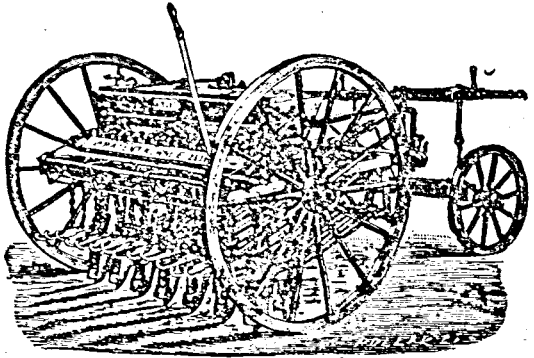
72. (1—3.)

Torda, 1891. szeptember 24-én.

A polgármester helyett:

KORODI IMRE,
aljegyző.

CSONGVAY DOMOKOS,
tanácsos.

61. (15-26.)

Bécs, 1890. Gazdasági kiállítás. Legmagasabb kitüntetés:
Nagy diszokmány!

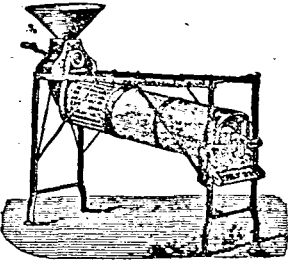
KÜHNE EDE

gazdasági gépgyára Mosonban (alakult 1856-ban.)

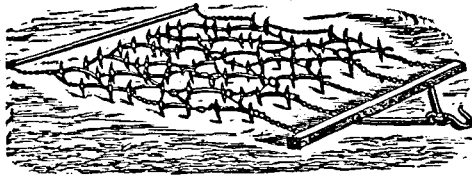
Főraktár: Budapest, VI., Váci-körút 21.

Ajánlja a t. gazdaközönségnek az általán kedvelt népszerű és több mint 10,000 példányban elterjedt kitűnő Hungaria-Drill sorvetőgépeit.

Uj! Balance-Hungaria-Drill (Wabrosch szabad.) Legjobb sorvető hegyes vidékre. Könnyű és olcsó reparató gépek. Laacke-féle rét- és szántó-boronák. Turcsányi uj kéregtörője. Egy és kétvasu ekék, kapálók, töltőgetők, rosták, konkolyozók s minden más gazdasági eszközök készletben.

Árjegyzékek
kivánatra.

„THE GRESHAM“

életbiztosító társaság Londonban.

Magyarországi fiók:

Bpest, Ferencz-József tér 5., 6. a társaság házában.

Ausztriai fiók:

Bécs, Gisellastrasse 1. sz. a. a társaság házában.

A társaság vagyona 1890. június 30-án	frk 111.610,613.—
Évi bevétel biztosítások és kamathól 1890. évi június 30-án	„ 20.084,349.—
Kifizetések biztosítási és járadéki szerződések s visszavásárlások után a társaság fennállása óta (1848)	„ 254.804,082.—
A legutóbbi tizenkét havi üzleti idő alatt a társaságnál értékig nyújtottak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyújtott ajánlatok összértéke	„ 1.666.812,555.—
értékre megy. — Prospektusokkal és díjtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállít, továbbá ajánlatokkal, díjmentesen szolgálnak az osztrák magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a magyar és osztrák fiókok.	63. (3-3.)

Az „ERDÉLYI GAZDA“ részére

HIRDETÉSEK

a legolcsóbban számítva fölvetetnek

a

kiadóhivatalban.

UJ BANK- ÉS PÉNZVÁLTÓ-ÜZLET KOLOZSVÁRT.

Van szerencsém a t. cz. közönség becses tudására hozni, hogy Kolozsvárt, főter 13. sz. a (br. Wesselényi-ház)

FOLLY VICTOR

váltótörvényszékiileg bejegyzett czég alatt

bank- és pénzváltó-üzletet nyitottam a következő üzletkörökkel:

Értékpapírok, arany és ezüst pénzmekek és külföldi bankjegyek vétele és eladása.

Kisorsolt értékpapírok és mindennemű kamatszelvek beváltása. Nyeremények leszámítolása és értékpapíroknak új szelvekkel való ellátása.

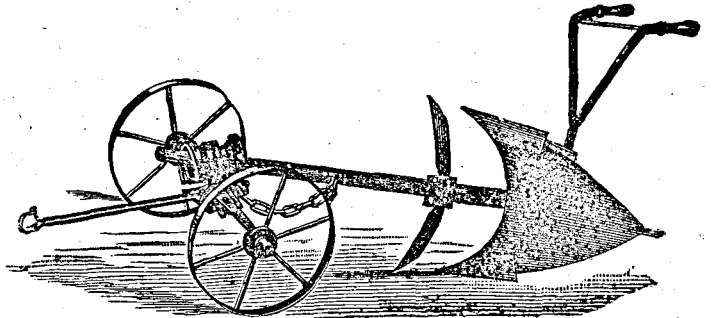
Utaltványok kiállítása a külföldre bármely értékben. — Igérvények elárúsítása.

Midőn vállalatomat a t. cz. közönség szíves figyelmébe ajánlani bátorodom, egyszersmint kijelentem, hogy e téren való hosszúságú működésem, továbbá úgy a kolozsvári, mint a felső pénzintézetekkel fenntartott széles körű és előnyös összeköttetésem azon kellemes helyzetbe hoznak, hogy t. megbízóimnak mindenkor a legnagyobb előnyöket biztosíthatom.

Értékpapírok és sorsjegyek kisorsolási utánnézését díjmentesen eszközölöm és készséggel szolgálok minden a banküzlet körébe vágó felvilágosítással

2. (41-52.)

Kiváló tisztelettel **FOLLY VICTOR.**

Simonffy István egyes váltó vagy hegyi ekéje.

(7.)

SIMONFFY ISTVÁN

(41-52.)

gazdasági gépgyára, vas- és fémöntődéje Kolozsvárt, kultordanteza 48. szám.

Elvállal kijavításra mindennemű gépeket.

Elfogad megrendeléseket gőzgépek, gőszivattyúk, zúzógépek, malomszerkezetek, kút és vízvezetékek elkészítésére.

Készletet tart saját gyártmányaiából, nevezetesen egyes, kettős és három borzadás ekék és taligák új szerkezetű váltó- vagy hegyi ekék és boronákból, továbbá kézi és járgányos cséplőgépek, szelelő rosták, kukorica-morzsolók, szőlő-zuzók, borsajtók és több más gépekből, melyeket a nagyérdemű közönség becses figyelmébe ajánl.

Készítményei jóságáért és használhatóságáért felelősséget vállal.

Árjegyzékek kivánatra bérmentve küldetnek.

„LÖVYTUS“ FAVIASZ.

A hazai kertészetekben ma már kizárólag csak is ezt használják gyümölcsfák, rózsatövek nemesítésére, beteg fák gyógyítására. Napon nem olvad, hidegnek, esőnek ellentáll, bogarak nem bántják, a fát teljesen fedi, levegő nem hatol át rajta. Kapható (9.) (41-52.)

az „I. erdélyi szab. vegyészeti gyárban“ és Tauffer Ferencz utódánál Kolozsvárt.

500 grammos doboz ára frt 1:30

300 „ „ „ „ —85

150 „ „ „ „ —45

Elismerő levelek küldettek több hazai és ausztriai gazd. akadémiák és szőlészeti iskolák, magán kertészeti és faiskolák által. Kitüntetve lett a bécsi, gráci, kolozsvári kiállításon dícsérő-oklevéllel, a lütti kiállításon arany-éremmel. Aradon kiállítási éremmel.